

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap betreffende de stand van zaken dyslexie en dyscalculie d.d. 12 december 2011 (Kamerstuk 32 463, nr. 12).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković-van Bommel

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inleiding

1. Toezeggingen en aangenomen moties tijdens VSO
 2. Landelijke percentages dyslexie
 3. «Verkenkend onderzoek dyslexie en dyscalculie»
 4. Vervolgacties
- Conclusie

II. Reactie van de minister

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister. In het verslag schriftelijk overleg (vso) van 7 september 2011¹ hebben deze leden nadrukkelijk gevraagd naar de percentages van het aantal dyslexie leerlingen. Zij danken de minister voor haar antwoord en zien aanleiding tot het stellen van de volgende vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij vinden dat een diploma waard moet zijn wat erop staat en willen niet dat leerlingen met dyslexie en/of dyscalculie met een diploma het voortgezet onderwijs verlaten maar ze vervolgens door hun handicap kansloos blijken in het vervolgonderwijs. De leden willen echter evenmin dat deze leerlingen onnodig de pas wordt afgesneden met exameneisen die onvoldoende corresponderen met de moeilijkheden die hen in het vervolgonderwijs te wachten staan. Deelt de minister deze visie, zo vragen de leden.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief regering van 12 december 2011 betreffende de stand van zaken dyslexie en dyscalculie. De leden hebben hier enkele vragen bij.

De leden van de CDA-fractie zijn blij dat de minister snel reageert op de ingediende moties tijdens het eerdergenoemde vso van 7 september 2011. Niet alleen voorziet de minister de verschillende moties van een reactie, maar ondertussen is ook een eerste verkennend onderzoek naar dyslexie en dyscalculie op het voortgezet onderwijs door de Inspectie van het Onderwijs afgerond en kunnen we de resultaten met dit schriftelijk overleg behandelen. Deze leden hebben nog een aantal vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de stand van zaken op het gebied van dyslexie en dyscalculie.

1. Toezeggingen en aangenomen moties tijdens VSO

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de minister de vrijstelling op grond van artikel 11, lid 2 van het Examenbesluit niet wil stimuleren en daarmee de gewijzigde motie van de leden Schouten en Biskop² aan haar laars lapt. Welke overwegingen, die de minister nog niet naar voren heeft gebracht tijdens het debat van 7 september 2011 en die de Kamer op 13 september 2011 bij het aannemen van de motie dus nog niet had kunnen meewegen, liggen daaraan ten grondslag, zo vragen de leden. De leden van de PVV-fractie merken op dat de sectorraden met het oog op de ondersteuning van leerlingen door scholen betrokken zullen worden in

¹ Vso Dyslexie en dyscalculie, Handelingen II 2010/11, nr. 103, blz. 49-52.

² Kamerstuk 32 463, nr. 10 (t.v.v. Kamerstuk 32 463, nr. 7).

een proces dat moet leiden tot een consistente aanpak in regelgeving, aanpassingen en hulpmiddelen. De leden vragen tot hoe ver deze betrokkenheid van de sectorraden gaat binnen de scholen.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de kernvraag die tijdens het vso van 7 september 2011 aan de orde is gekomen en waar ook tijdens de begrotingsbehandeling in december nog aan is gerefereerd is: worden leerlingen met dyslexie of dyscalculie onnodig zwaar getroffen door de aanscherping van de slaag- en zakregeling in het voortgezet onderwijs? In de brief van de minister komen een aantal randvoorwaarden en maatregelen aan de orde, waarop de leden verderop nog nader zullen ingaan, maar het ultieme antwoord op de gestelde kernvraag blijft uit. Of de nieuwe regeling effect heeft op leerlingen met dyslexie en dyscalculie en of de genomen maatregelen effect sorteren, zal eerst blijken nadat – op grond van die nieuwe regeling – examens daadwerkelijk zijn afgenomen. Is de minister, zo vragen de leden, voornemens om na afname van de eerste examens conform de aangescherpte slaag- en zakregeling in het voortgezet onderwijs onderzoek te doen naar de effecten op de resultaten van leerlingen met dyslexie of dyscalculie.

De minister geeft voorts aan dat zij een betere benutting van artikel 11, lid 2 van het Examenbesluit (vrijstelling tweede vreemde taal) niet zal stimuleren, maar dat scholen worden geïnformeerd over dit artikel. Dat laatste, in actieve zin, was ook de bedoeling van de indieners van de motie. De achterliggende gedachte is niet dat er zoveel mogelijk gebruik gemaakt moet worden van dit artikel, maar dat het als een reële optie in beeld is. Er blijkt immers relatief weinig gebruik van gemaakt te worden. De leden vragen of de minister voldoende in beeld heeft of scholen goed op de hoogte zijn van de mogelijkheid van dit artikel 11 van het Examenbesluit.

De leden kunnen zich tevens vinden in hetgeen de minister zegt over de examens op verschillende niveaus. Deze leden zijn het met de minister eens, dat doorstroomrechten van een diploma alleen kunnen gelden als aan alle voorwaarden aan het behalen van dat diploma is voldaan. Voorts merken de leden op dat het voor de leerlingen met dyslexie en hun ouders goed nieuws is dat vanaf schooljaar 2012/2013 vrijwel al het lesmateriaal in vrijwel alle gangbare bestandsformaten kan worden geleverd. Dit resultaat van de samenwerking tussen de uitgevers en de Stichting Dedicon is goed en het vooruitzicht dat die partijen zich met scholen en andere betrokken spelers in het veld inspannen om al in de ontwerpfasen rekening te houden met toegankelijkheidseisen, zal de zaak alleen maar verbeteren. In haar brief schrijft de minister dat de GEU¹ een voorstel zal doen aan hun leden voor aanlevering van de bronbestanden aan Stichting Dedicon zodat deze ze kan omzetten naar geschikte bestandsformaten voor dyslexiesoftware. Vraag is of dit voorstel al is gedaan en wat de reactie is geweest van de leden. Oftewel, is 2012–2013 als doelstelling een haalbare zaak? En beschikt Dedicon over de financiële middelen om de omzetting uit te voeren en daarbij voldoende kwaliteit te waarborgen, nu de opdracht die in 2009 aan Stichting Dedicon werd gegund in het kader van de aanbesteding «Productie, reproductie en distributie van aangepast lesmateriaal voor leerlingen met dyslexie in het primair en voortgezet onderwijs» afloopt aan het einde van dit schooljaar? Evens constateren de leden dat Stichting Dedicon in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap schoolboeken in de aangepaste leesvormen SEK («secure KES») en SprintPDF voor gebruik met de dyslexiesoftware Kurzweil 3000 en Sprint/Sprint Plus² produceert. Stichting Dedicon kan met de van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verkregen opdracht, na de volledige productieperiode van drie jaar, voorzien in minder dan de helft van het actuele aanbod schoolboeken voor het primair en voortgezet onderwijs. Voor speciaal onderwijs, mbo en hoger onderwijs worden geen school- en studieboeken geschikt gemaakt voor dyslexiesoftware. Heeft de subsidieregeling wel

¹ GEU: Groep Educatieve Uitgeverijen.

² KES is het speciale bestandstype waar Kurzweil 3000 mee werkt. SEK is een door Dedicon beveiligd KES bestand, waarop extra kwaliteitsverbeteringen zijn aangebracht voor de correcte uitspraak van woorden en zinnen, bijvoorbeeld als er woorden uit een vreemde taal in een Nederlandse tekst staan.

voldoende effect gehad? Zijn scholen en ouders tevreden met het aanbod en de dienstverlening van Stichting Dedicon? Hoe verhoudt zich dit tot wat Stichting Dedicon beschikbaar maakt voor blinde en slechtziende leerlingen, zo vragen de leden. Tevens vragen de leden of de minister bekend is met het alternatieve plan dat door Stichting Toegankelijke Informatie in goed overleg met de GEU is ontwikkeld voor het sneller, goedkoper en op grotere schaal beschikbaar maken van schoolboeken voor dyslexiesoftware. Met dit particuliere initiatief wordt er naar gestreefd om de vele duizenden schoolboeken die ouders en scholen zelf reeds hebben gescand en geschikt gemaakt voor dyslexiesoftware via een landelijke beveiligde database ter beschikking te stellen aan alle leerlingen en studenten met dyslexie. En daarin ook meteen het speciaal onderwijs, mbo en hoger onderwijs te voorzien van de geschikte school- en studieboeken die er al bij individuele personen zijn. De leden vragen of de minister voornemens is dit sympathieke initiatief krachtig te ondersteunen.

De leden merken voorts op dat het beschikbaar hebben van materiaal van groot belang is. Zij merken daarbij wel op dat er nog steeds veel scholen zijn die geen dyslexiesoftware beschikbaar hebben. Uit het plan van aanpak, dat de minister vier jaar geleden aankondigde¹, blijkt nog niet dat de beoogde kwaliteitsverbetering tot stand is gebracht. Is de minister bekend met de bovenschoolse integrale implementatietrajecten die diverse samenwerkingsverbanden in het kader van passend onderwijs succesvol met Lexima in gang hebben gezet, zo vragen de leden. Is de minister het ermee eens dat deze *best practice* voorbeelden navolging verdienen? Hoe gaat de minister dit aanpakken? En wie is verantwoordelijk voor de aanschaf van de dyslexiesoftware: de school of de ouders, zo vragen de leden.

Tevens stellen de leden vast dat de minister ruim een jaar geleden schreef: «In principe komen speciale voorzieningen die dyslectische leerlingen nodig hebben niet voor rekening van de ouders»². Het Uitvoeringsbesluit onderwijsvoorzieningen jongeren met een handicap (artikel 5) bepaalt echter dat voorzieningen voor dyslexie zijn uitgesloten van vergoeding. Deze uitsluiting vormt een groot obstakel voor de toegang van veel dyslectische leerlingen en studenten tot de hulpmiddelen die zij nodig hebben. En daarmee worden zij de facto belemmerd in hun kansen op het behalen van een diploma. Volgens een student fiscaal recht is dit artikel in strijd met artikel 1 van de Grondwet én met de Wet gelijke behandeling chronisch zieken en gehandicapten. Hij heeft de Centrale Raad van Beroep verzocht het UWV³ opdracht te geven om bij vergoedingsaanvragen voor hulpmiddelen voor dyslectici het Uitvoeringsbesluit onderwijsvoorzieningen jongeren met een handicap buiten toepassing te laten. Is de minister bekend met deze beroepszaak? Is de minister het met de leden eens dat aan deze ongelijke behandeling van leerlingen en studenten met dyslexie een einde moet worden gemaakt, zo vragen zij.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben enkele vragen over de uitvoering van de eerdergenoemde motie van de leden Schouten en Biskop. In de motie wordt gevraagd om het artikel 11 van het Examenbesluit onder de aandacht te brengen van scholen. De leden vragen op welke manier dit is gebeurd. Worden scholen ook in bredere zin geïnformeerd over een betere doorstroom van bètatalent met dyslexie, inclusief de gevraagde informatie uit de motie, zo vragen de leden.

De leden hebben voorts enkele vragen over de uitvoering van de gewijzigde motie van de leden Schouten en Ortega-Martijn⁴, waarin wordt gevraagd om gerichte afspraken te maken met de VO-raad⁵ over de gewenste en noodzakelijke ondersteuning van scholen voor leerlingen met dyslexie en/of dyscalculie en om de ongewenste afstroom naar lagere

¹ Kamerstuk 31 497 nr. 12.

² Kamerstuk 32 500 VIII, nr. 7.

³ UWV: Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen.

⁴ Kamerstuk 32 463, nr. 11 (t.v.v. Kamerstuk 32 463, nr. 8).

⁵ VO-raad: sectororganisatie voor het voortgezet onderwijs.

onderwijstypen te voorkomen. Op welke manier wordt de ondersteuning vormgegeven en hoe wordt dit gemonitord? Krijgt de Inspectie van het Onderwijs hierin een rol? Is de minister daarnaast ook bereid ouderorganisaties, zoals Balans en Woortblind, bij dit proces te betrekken, zo vragen deze leden

2. Landelijke percentages dyslexie

De leden van de VVD-fractie merken op dat de minister stelt dat het aantal leerlingen met dyslexie/dyscalculie verschillend verdeeld is over onderwijsniveaus en ongeveer 5% (vwo), 10% (havo) en 19% (vmbo) is. Deze verdeling wijkt af van de verdeling van intelligentieniveau, die per definitie normaal verdeeld is. Is de minister dat met de leden eens, en zo ja, wat is daar volgens de minister een redelijke verklaring voor? Is het mogelijk dat leerlingen met een hoog intelligentieniveau, ondanks hun intellectuele capaciteiten, afstromen naar een lager onderwijsniveau vanwege hun dyslexie/dyscalculie? Zo ja, zijn hier cijfers over bekend? Is de minister bereid deze aspecten mee te nemen in het vervolgonderzoek, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de PVV-fractie merken op dat met de (verwachte) protocollen voor dyslexie en dyscalculie criteria worden vastgesteld en richtlijnen worden gegeven voor het proces van indicering, totstandkoming van de deskundigenverklaring en de adequate begeleiding van deze leerlingen. De leden vragen wanneer deze te verwachten protocollen in werking zullen treden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de minister in haar brief een verklaring geeft voor de zeer wisselende percentages van leerlingen met dyslexie. De leden vragen of de minister ook kan aangeven wat het effect is van het opnemen van onderzoek naar en behandeling van dyslexie in het basispakket van de zorgverzekering. Met name in het basisonderwijs lijkt er een aanzienlijke toename van dyslexieverklaringen te zijn, hetgeen zich op den duur zal doorzetten naar het voortgezet onderwijs. Verder merkt de minister op dat het aanwezig zijn van een dyslexieverklaring niet automatisch leidt tot inzet van hulpmiddelen of extra examentijd. Worden deze gegevens later nog verstrekt op basis van het nog lopende inspectieonderzoek, zo vragen de leden.

3. «Verkennd onderzoek dyslexie en dyscalculie»

De leden van de VVD-fractie merken op dat de minister schrijft dat de daispeler steeds minder wordt gebruikt door de inzet van de laptop met speciale software. Kan zij aangeven in hoeverre scholen en uitgeverijen hierop anticiperen door het benodigde lesmateriaal digitaal beschikbaar te stellen voor deze software? Kunnen de uitgeverijen dit lesmateriaal ontwikkelen en de rechten van auteurs voldoende beschermen? Loopt men hier tegen uitvoeringsproblemen aan? Zo ja, welke? Is het waar dat moderne mogelijkheden veel goedkoper zijn en praktisch uitstekend toepasbaar, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie menen dat dyslectische leerlingen er niet de dupe van mogen worden als hun school toevallig weinig prioriteit wenst te geven aan het dyslexiebeleid. Zij hebben vorig jaar een motie aangehouden¹ waarin werd gevraagd om toezicht van de Inspectie van het Onderwijs op de gevolgen van het dyslexiebeleid van scholen voor de gelijkwaardigheid van diploma's. Reden om de motie aan te houden, was dat de minister vond dat de motie te vroeg kwam en zij eerst de twee aangekondigde onderzoeken wilde afwachten en vervolgens wilde bekijken wat daaruit naar voren kwam. Kan de minister, nu het inspectie-

¹ Handelingen II 2010/11, nr. 103, blz. 49-52, motie Kamerstuk 32 463, nr. 6.

rapport *Verkennd onderzoek dyslexie en dyscalculie* is verschenen, haar politieke oordeel geven wat dit betekent voor de (on)gelijkwaardigheid van diploma's, zo vragen de leden.

De leden hebben voorts met enige zorg kennisgenomen van de brief van prof. dr. Van Luit¹, hoogleraar diagnostiek en behandeling van kinderen met dyscalculie aan de Universiteit van Utrecht. In de brief stelt Van Luit stelt dat verlenging van de examentijd voor leerlingen met dyscalculie, in tegenstelling tot leerlingen met dyslexie, allesbehalve afdoende is. Van Luit bepleit een vrijstelling voor de verplichte rekentoets, die middelbare scholieren binnenkort krijgen opgelegd als onderdeel van het eindexamen. Is het de bedoeling van de minister om een onoverkomelijke drempel op te werpen voor leerlingen met dyscalculie, met alle gevolgen van dien voor de ongediplomeerde uitstroom uit het voortgezet onderwijs? Op welke niveau zullen deze leerlingen nog een diploma kunnen behalen, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de PVV-fractie merken op dat in de onderzoeksresultaten naar voren komt dat alle bezochte scholen aangeven dat de aanwezigheid van een dyslexieverklaring de basis is voor het toekennen van hulpmiddelen tijdens het centraal examen. Alle leerlingen voor wie een melding is gedaan voor het aangepast afleggen van het examen beschikken dan ook over een dyslexieverklaring. De leden vragen welke en hoeveel instellingen in Nederland bevoegd zijn tot het verlenen van een rechtsgeldige dyslexieverklaring aan schoolgaande kinderen.

De leden van de CDA-fractie constateren dat uit het verkennend onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat – als het gaat om de begeleiding van leerlingen met dyslexie – jaarlijks de zorg wordt afgestemd met leerling, ouders en docenten. Onduidelijk blijft in hoeverre deze afstemming ook leidt tot een aanpak die tot tevredenheid stemt bij de genoemde groeperingen. Wordt dit ook in het vervolgonderzoek meegenomen, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen hoe de minister het anticiperend gedrag van scholen op de verzwaarde exameneisen beziet, in het bijzonder om een te negatief slaag- en zakpercentage van de school te voorkomen. Schiet de minister, door het hoger leggen van de lat, haar doel niet voorbij, zo vragen de leden.

De leden vragen hoe groot de regering de mogelijkheid acht dat de strengere exameneisen, zonder enige vorm van compensatie c.q. dispensatie zullen leiden tot het niet kunnen behalen van een diploma. In dit kader vragen de leden hoe er met de groep leerlingen met dyslexie en dyscalculie omgegaan moet worden. Zullen zij ook als aparte groep meegenomen worden in het aangekondigde vervolgonderzoek? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat zij – ondanks de verscherpte exameneisen – toch hun diploma kunnen halen, zo vragen deze leden.

De leden vragen voorts wanneer er meer duidelijkheid komt over de compenserende maatregelen bij dyslexie en dyscalculie. Ziet de minister mogelijkheden daar waar extra hulpmiddelen noodzakelijk zijn en deze onvoldoende gefinancierd kunnen worden vanuit het schoolbudget, deze hulpmiddelen onder te brengen in het zorgverzekeringsstelsel waardoor het minder vrijblijvend wordt en het voor ouders betaalbaar is, zo vragen deze leden.

¹ Ons kenmerk: Parlisonummer: 2012D07109 (bijlage bij 2012Z03230).

4. Vervolgacties

De leden van de VVD-fractie vragen of de minister bereid is om in het vervolgonderzoek van de Inspectie van het Onderwijs en in het kader van het masterplan Dyslexie uitgebreid aandacht te besteden aan het onderpresteren door (hoog-)begaafde leerlingen die door hun dyslexie en/of dyscalculie in de middenmoot terecht komen en afstromen naar een, voor hun intelligentie, lager niveau.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de Inspectie van het Onderwijs in het *Verkenkend onderzoek dyslexie en dyscalculie* signaleert dat veel scholen niet weten bij welke ondersteuning leerlingen met dyscalculie gebaat zijn en welke hulpmiddelen deze leerlingen mogen gebruiken tijdens het centraal examen. De minister kondigt aan dat in 2012 een *Protocol voor Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie* zal verschijnen. Hoe gaat dit protocol, mede in het licht van de stelling van de Inspectie van het Onderwijs dat wetenschappelijk nog niet is vastgesteld wat dyscalculie precies inhoudt, waarborgen dat scholen voortaan wel weten bij welke ondersteuning van leerlingen met dyscalculie gebaat zijn, zo vragen de leden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat over dyscalculie nog veel onduidelijkheid bestaat, niet alleen in het onderwijsveld, maar ook in wetenschappelijke kringen. Op welke termijn denkt de minister die duidelijkheid te kunnen geven? Naar verwachting, zo lezen de leden, verschijnt in 2012 het *Protocol voor Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie* voor het voortgezet onderwijs en het mbo. Om de examens op een deugdelijke wijze te kunnen voorbereiden en duidelijkheid te hebben over eventueel gebruik van hulpmiddelen is het, naar de mening van deze leden, noodzakelijk dat die duidelijkheid komt voor het begin van het schooljaar 2012/2013. Kan de minister dit toezeggen, zo vragen zij.

Conclusie

De leden van de CDA-fractie merken op dat de minister aan geeft dat het kabinet kiest voor betere prestaties over de gehele linie. Deze woorden hebben de volledige steun van de leden. Het vervolg van de zin luidt echter: aandacht (...) voor alle leerlingen; van leerlingen met een beperking tot de excellente leerlingen. Deze laatste impliciete tegenstelling is naar de mening van deze leden onjuist in dit kader. Leerlingen met dyslexie of dyscalculie kunnen ook excellente leerlingen zijn, mits zij al dan niet met hulpmiddelen in staat gesteld worden hun specifieke leerprobleem te overwinnen.

II. Reactie van de minister